

Закревський Володимир Олександрович

Головний державний інспектор сектору чергових

Хмельницької митниці ДФС

zakrevvova@gmail.com

ПРАГМАТИЗМ ВИЯВЛЕННЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ МИТНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УКРАЇНІ

Проблеми, пов'язані з митними злочинами, особливо гостро постали перед нашою державою у зв'язку з проведенням реформ у всіх сферах суспільного життя. Дані реформи стосуються і митної сфери у зв'язку з тим, що останнім часом у країні зросли масштаби незаконного вивозу за її межі та ввозу на її територію різних товарів, матеріальних цінностей, наркотиків, стратегічної сировини тощо. Мабуть, сьогодні всі розуміють, що проблема митної злочинності в Україні є вкрай актуальною протягом тривалого часу. І ті заходи запобігання, які розробляла держава, щоб побороти контрабанду, на жаль, суттєвих результатів не дали.

Питання контрабанди та порушення митних правил були висвітленні у працях І. Базярук, Я. Бандуріна, І. Бережнюка, Є. Бондаренка, Д. Бородай, А. Войцещука, Є. Гайворонського, І. Гуцул, М. Гуцуляка, Є. Додіна, А. Крисоватого, В. Качана, Г. Макаренко, В. Мартинюк, В. Науменко, Д. Османова, П. Пашка та інших. Водночас вважаємо, що теоретичного та прикладного дослідження потребують сучасні тенденції діяльності митних інституцій України в сфері протидії митним деліктам.

Митна деліктність – це сукупність порушень митних правил, вчинених у певний період часу, в певному регіоні або в державі в цілому, що є самостійним, системно-структурним утворюванням, в якому окремі проступки є первинними елементами [1].

Порушення митних правил – адміністративне правопорушення, яке являє собою протиправні, винні (умисні або з необережності) дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений законодавством порядок переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, і за які передбачена адміністративна відповідальність [2].

Адміністративна відповідальність за правопорушення настає у разі, якщо ці правопорушення не тягнуть за собою кримінальної відповідальності. Необхідно звернути увагу, що, на відміну від кримінального злочину - контрабанди, порушення митних правил не потребує доведення вини у вигляді умислу щодо скоєння правопорушення (ст. 24 Кримінального кодексу України).

Здебільшого скоєння цього виду правопорушень обумовлено незнанням митних правил з боку громадян або службових осіб суб'єктів підприємницької діяльності, які могли, але через власну необачність чи бездіяльність не ознайомились з діючими нормами та правилами або не скористались ними. Причини, через які вчинюються митні правопорушення, досить очевидні - отримання фінансової вигоди та переваг у торгівлі, тиск з боку конкурентів.

Митні правопорушення створюють підґрунтя для нечесної конкуренції на ринку, оскільки неякісні товари можуть продаватися під виглядом якісних або ж якісні – за цінами нижчими, ніж у конкурентів, незаконно ввезенні товари створюють не доброчинну конкуренцію внутрішньому виробнику, примушуючи його обмежувати або навіть закривати виробництва. Таким чином, митні правопорушення завдають шкоди як суспільству у цілому, так і конкретним громадянам-споживачам незаконно ввезених товарів. Крім того, руйнування внутрішнього виробництва, а отже, скорочення робочих місць та бюджетних соціальних програм, може викликати соціальні протести як у працівників окремої галузі, так й у певних регіонах.

Проблема боротьби з митними правопорушеннями є складною, багатоступеневою та актуальною незалежно від рівня економічного розвитку країни. Кожна держава у власний спосіб і залежно від історичних, культурних, географічних особливостей, економічних передумов вибудовує свій шлях вирішення цієї проблеми. Особлива увага приділяється превентивним заходам протидії, оскільки це дає змогу системі працювати на випередження, уникаючи негативного впливу скоєння правопорушення. На наше переконання, використання кращого

закордонного досвіду щодо боротьби з порушеннями митного законодавства в Україні може бути досить корисним.

Протидія митним деліктам економічного характеру, основною метою яких є ввезення в країну товарів з ухиленням від сплати митних платежів, може бути ефективною та результативною тільки у разі, якщо вона ведеться заходами також економічного характеру. Основним заходом економічного характеру у боротьбі з такими митними правопорушеннями є оптимізація митного та податкового законодавства як щодо оподаткування імпорту товарів, так і створення належних фіскальних умов для розвитку вітчизняного виробника, тобто формування ефективного фіскального простору в Україні. На сьогодні підґрунтям структури органів ДФС, які безпосередньо забезпечують здійснення державної митної справи та протидіють митними правопорушенням, є митниці, митні пости і структурні підрозділи митниць у пунктах пропуску.

Кількість справ з фактично вилученими предметами правопорушень у 2016 році скоротилась на 6,8 % порівняно з 2015 роком, а вартість таких предметів – на 2,7 %. Розбіжність між загальною кількістю складених протоколів про ПМП і розглянутими митницями та переданими до суду справами утворилася у зв'язку з наявністю нерозглянутих справ за попередні роки, оскільки процес їх розгляду тривалий. Безпосередньо митницями ДФС протягом 2015-2017 років розглянуто 32587 справ про порушення митних правил та застосовано адміністративних стягнень у вигляді штрафів на суму понад 1,6 млрд. гривень. Наслідком усіх вжитих організаційно-практичних заходів упродовж 2017 року, у тому числі спільних операцій, проведеної аналітично-пошукової роботи стало виявлення митницями ДФС 32 282 порушення митних правил із вартістю предметів правопорушень на суму майже 1,6 млрд. гривень. Кількість складених протоколів про порушення митних правил у порівнянні з минулим роком збільшилась на 39%.

Проаналізуємо особливості протидії митним правопорушенням на прикладі структурного підрозділу ДФС України – Хмельницької митниці. Впродовж 2018 року на контролі в Хмельницькій митниці ДФС

знаходилося 17 917 відправлення товарів, що на 9% більше ніж у 2017 році (16 491 відправлення). Зафіксовано 1 факт недоставляння товару до митниці призначення (ЕК 10) UA 400010/8/2471 від 05.06.2018 (вантаж яйця курячі в кількості 720 шт., вартістю 7,2 євро) складено протокол про ПМП за ознаками ст. 470 МКУ. У 2017 також зафіксовано 1 факт недоставляння товару до митниці призначення (ЕК 10).

В результаті вжитих заходів, Хмельницькою митницею ДФС протягом 2018 року було складено 268 протоколів про ПМП за ознаками статті 470 МКУ, що в 1,8 рази більше ніж у 2017 (149 протоколів), з них [3]: 7 справ про ПМП за ознаками ч. 1 ст. 470 МКУ (збільшення у 1,75 рази), 15 справ про ПМП за ознаками ч. 2 ст. 470 МКУ (збільшення у 1,5 рази), 246 справ про ПМП за ознаками ч. 3 ст. 470 МКУ (збільшення у 1,8 рази). Заведено 368 справ про порушення митних правил на загальну суму 1,8 млн. грн. (2017 – 221 справа про ПМП на суму 14,1 млн. грн.).

Вилучено предмети правопорушення в 7-ми справах на суму 756,9 тис. грн. (2017 – 9 протоколів про ПМП на суму 1,1 млн. грн.). Із 368-ми справ про ПМП, які були порушені Хмельницькою митницею ДФС, управлінням протидії митним правопорушенням та міжнародної взаємодії заведено 289 справ про ПМП на суму 1,77 млн. грн., що становить 76% від загальної кількості та 99% вартості предметів правопорушень (2017 – 185 справи про ПМП на суму 13,8 млн. грн.). Митницею розглянуто 361 справа про ПМП. Припинено провадження в 11 справах (3 - мирова угода 7 - відсутність події правопорушення, 1 – закінчення строків притягнення). Накладено стягнення у вигляді штрафів на суму 3,5 млн. грн. Стягнуто 1,9 млн. грн. (2017 – 196 справ про ПМП - штраф на суму 4,4 млн. грн.; стягнуто – 837,9 тис. грн.) [3].

В контексті удосконалення практики протидії митним правопорушенням важливим є аналіз напрацьованого досвіду розвинутих країн зі стабільною економікою, який свідчить про надзвичайну важливість глибокого та детального аналізу статистичних даних митних правопорушень. Це дає змогу виявляти тенденції, динаміку, визначати детермінанти протиправних дій у сфері митної справи, що, своєю чергою, допомагає законодавчим органам удосконалювати нормативно-правову

базу в цій галузі. Крім статистичної інформації, чільне місце у запобіганні порушенням митного законодавства займає такий елемент митного контролю, як ризик-менеджмент. Він дає змогу максимально враховувати попередні порушення митного законодавства, а також особливості зовнішньої торгівлі. Практика аналізу ризиків у митній справі показує, що в управлінні ризиками високої значущості набуває інформаційне забезпечення. Цей показник потребує автоматизованого підходу до виконання оперативної митної роботи в реальному часі. Так, Митне та прикордонне відомство США (U.S. CBP) будує свою діяльність на використанні високотехнологічних автоматизованих інформаційних систем. Ці системи базуються на реалізації принципів управління ризиками, приміром Автоматизованої цільової системи (Automated Targeting System - ATS), що забезпечує автоматичний аналіз та оцінку ризиків поставок та переміщень.

Отже, підвищенню продуктивності виконання завдань митними органами, зокрема щодо захисту національних митних інтересів і безпеки, має сприяти вдосконалення системи запобігання та протидії митним порушенням, що спирається на фундаментальний принцип ризик-менеджменту, відповідає положенням Кіотської конвенції стосовно прийняття стратегії для підтримки системи управління ризиками і ґрунтується на системі засобів оцінки ймовірності правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Серих О.В. Деліктологічні дослідження порушень митних правил: історіографія, сучасний стан та перспективи розвитку. *Митна справа*, 2014. № 6(96). С. 32-38.
2. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI (Редакція станом на 01.09.2018). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
3. Аналітичні та звітні матеріали Хмельницької митниці ДФС [Електронний ресурс].